

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr H. Bergema, Karoani; Dr F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr A. Bouman, Rotterdam; Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. v. Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; Dr B. Holwerda, Amersfoort; A. Jansse, Biggekerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. L. Koole, Vreeland; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr J. v. d. Linden, Poerworedjo; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Lulijenaar, Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr H. Mulder, Deventer; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wansword; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Drs H. Smits, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr D. K. Wielenga, Capelle a. d. IJssel; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zonde men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58. — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Melchizedek, de koning van Salem, I. — Uit de Schrift: IJdele Godsdienst (Jac. 1:26). — Kerkelijk leven: Ten behuise, II. Het Handboek van Prof. Dr A. G. Honig, I. Dr J. H. Sillevs Smitt, „München“ en „Godesberg“. De Grootte Catechismus van Zacharias Ursinus, X. — Even parkeren: Nomaden. — Pop. wetensch. schetsen: Geestelijke volksgezondheid, VI. — Uit de historie: Prof. Dr H. H. Kuyper over het karakter en de bevoegdheid der meerdere vergaderingen, VIII. — Opvoeding en onderwijs: Een nieuw pleidooi voor „de“ vereenvoudigde spelling, IV. — Vrouwenvragen: Nog eens: De Christenvrouwenbond. — Brief uit Amerika: De Spreekende Slang. — Stemmen uit onze Kerken. — Perschoon. — Kerknieuws. — Bijlage: Heideb. Catechismus, blz. 49 tot 56.

HOOFDARTIKEL

Melchizedek, de Koning van Salem door Dr J. H. Kroeze.

Hoofdstuk 1: De figuur van Melchizedek.

§ 1. De figuur van Melchizedek is omgeven met een waas van geheimzinnigheid. Het is niet met schennende hand, wanneer we trachten dit waas weg te nemen. We bedoelen immers niet hem van zijn verhevenheid en heiligheid te ontdoen. Daarmede toch omgeeft hem de Schrift zelve. Want Psalm 110 noemt hem als den Priester, naar Wiens ordening of „op Wiens wijze“¹⁾ Davids Heere in eeuwigheid Priester zal zijn. In den brief aan de Hebreërs wordt gezegd, dat de vele dingen, die over hem te zeggen zijn, moeilijk uiteen te zetten zijn (5:11); dezelfde brief wekt op om toch vooral te overwegen, hoe groot deze Melchizedek geweest is (7:4). De Heilige Schrift geeft hiermede duidelijk aan, dat Melchizedek een bijzondere en verheven persoon is, over wien te handelen veel inspanning van ons zal vragen.

Met het waas van geheimzinnigheid bedoelen we dan ook niet die sfeer van verhevenheid, waarin de Heilige Schrift hem zet, maar de wonderlijke verhalen en vreemde voorstellingen, die de menschen van allerlei tijden en verschillende richtingen om zijn gestalte hebben geweven. Ze zijn geworden tot een warnet van geheimzinnigheid, waarachter de aanzienlijke gestalte van Melchizedek schuilt gaat. Het is juist de eerbied voor de Schriften, die nopen moet die menselijke opvattingen ter zijde te stellen, opdat we Melchizedek zien, zóó als de Schrift hem teekent.

De wijze, waarop Genesis 14 Melchizedek ten loonele voert, geeft geen enkele aanleiding tot bovenbedoelde vreemde voorstellingen. Als nergens anders in de Schrift van Melchizedek melding was gemaakt, zouden er stellig niet zooveel van dergelijke meeningen ten beste gegeven zijn. Dit wil echter niet zeggen, dat de andere Schriftuurplaatsen, die over Melchizedek handelen, wél tot zulke opvattingen aanleiding geven. Het is de menselijke geest, die er aanleiding aan genomen heeft voor afwijkende gedachten; vooral aan wat de brief aan de Hebreërs over Melchizedek zegt. De menselijke geest, die traag is in het hooren, d.w.z. in het nadenken over het gehoorde en daardoor de uiteenzetting over de dingen van Melchizedek moeilijk maakt, is blijkbaar niet traag in het werkzaam zijn aan eigen gedachtenspinsels. Het verkeerde van deze werkzaamheid is, dat de mensch daarin zich zelve uitleeft; hooren vraagt zelfverloochening. De Schrift vraagt altijd van ons dat we volgen.

§ 2. Zoowel door Joodsche als door Christelijke schrijvers is op de gewraakte wijze over Melchizedek gehandeld.

De eerste in tijdsorde, aan wien we aandacht willen schenken, is Philo van Alexandrië († 50

na Chr.). Hoewel hij Jood is van afkomst, staat hij buiten de twee genoemde groepen van schrijvers, die over Melchizedek hebben gehandeld. Hij is op-en-top Hellenist en kan dus eerder een heidensch auteur genoemd worden. Wat hij over Melchizedek zegt, is product van zijn allegoriserende methode. Door de tegenstelling tusschen een tyran, die met geweld regeert en een koning, die door rede zijn onderdanen leidt, op Melchizedek toe te passen en uit te werken, laat hij Melchizedek zien als een goeden loods, die ons levenschip een goede navigatie waarborgt. Hij gaat dus uit van het koningschap en noemt hem om de kwaliteiten, die hij daaruit afleidt de orthos logos. Op deze wijze is hij koning des vredes en deswege het priesterschap waardig. Van hem als priester ontvangen de zielen reinen wijn, waardoor ze een goddelijke bedwelming deelachtig worden, waarin ze tot klare bezonnenheid geraken. Dat hij priester is wil ook zeggen, dat hij Rede is. Hij heeft tot „erfenis“, tot aandeel het Zijn, waarover hij verheven, koene, grootsche gedachten heeft. Daárom wordt er gezegd, dat hij priester is van den Allerhoogste. Deze naam toch draagt God niet ter onderscheiding van eenigen anderen God. Die toch is er niet. God heet zoo, omdat Melchizedek als Logos over Hem geen lage en schamele maar groote, onstoffelijke, verheven gedachten heeft. Het Zijn, dat zijn aandeel is, is dus God.²⁾

Uit deze redeneringen blijkt, dat Melchizedek voor Philo geen historisch menselijk wezen is, maar iets bovenmenselijks; een goddelijke kracht, die het denken brengt tot het juiste inzicht en zoo tot deelgenootschap aan God.

§ 3. Ook van Joodsche zijde is Melchizedek wel verheven uit zijn aardse milieu. In het Misjna-tractaat over het Looftuftenfeest (Sukka) wordt hij bijv. genoemd onder de Messiaansche figuren: de Davidische Messias, de Efraïmietische Messias, Elia en Melchizedek.³⁾ Ze zijn n.l. de vier smeden uit Zach. 2:3. (St. vert. 1:20). Als monotheïst uit den tijd vóór Abraham en als niet van het geslacht der Joden werd deze verheven gestalte benut bij de Joodsche propaganda in de Grieksche wereld.

Deze hooge waardeering van Melchizedek is echter bij lange na niet algemeen onder de Joodsche geleerden. Veel algemeener is de gedachte, dat met Melchizedek Sem, de zoon van Noach, wordt bedoeld. (Volgens een gebruikmaking der getallen uit Gen. 11, die door Prof. van Gelderen in het Bijb. Handb. dl I pag. 111 onhoudbaar wordt genoemd, leefde Sem nog in Abrahams dagen!) Met deze identificering wordt bereikt, dat deze in de geschiedenis van Abraham zoo gewichtige persoon in relatie wordt gesteld met in de Thora bekende personen. (Quod non in thora, non in mundo.)

Nog meer wordt Melchizedek van zijn glans beroofd door die rabbijnen, die in de ontmoeting van Abraham met Melchizedek de gebeurtenis zien, waarbij Melchizedek-Sem zijn priesterlijke waardigheid verliest.

In het Misjna-tractaat over de Geloften (Nedarim) wordt gezegd, dat God de priesters wilde laten voortkomen uit Sem, n.l. uit Melchizedek. Maar nu maakt Melchizedek-Sem de fout, dat hij in zijn zegenspreuk over Abraham dézen eerst noemt en pas daarna God. Hiermede verspeelt hij het priesterschap, dat God nu doet overgaan op Abraham. Dit wordt dan bevestigd met Psalm 110, in welken Psalm met de woorden „mijn Heere“ uit vs 1 op Abraham zou zijn gedoeld.

2) De Allegorijs Legum III, 25, 26.

3) Het Jodendom heeft een discrepantie gezien tusschen de beschrijving van den Messias als Vredevoorst enerzijds en als Strijder en Lijder anderzijds. Ter oplossing daarvan onderscheidde men tusschen een Messias, Zoon van Jozef als strijdende en lijdende Messias en een Messias, Zoon van David, als Overwinnaar en Vredevoorst.

Over den doop.
Het eenig ware, echte standpunt in zake den heiligen Doop was ook voor onze redactie, nu tien jaar geleden, een wezenlijke ontdekking.

En zie nu eens, hoe ongelooflijk ver de juistere beschouwing nu reeds is doorgedrongen.

Indien ons standpunt nog aan twijfel onderhevig was; indien het feit, dat de Gereformeerde theologen uit het schoone tijdperk onzer belijdenis, er zoo en niet anders over gedacht en gesproken hebben, niet over en te over met de stukken te bezwijken viel, dan zou allicht vrees ons hart kunnen bevangen.

Nu daarentegen zien we al zulk tegenstribbelen kalm en rustig aan.

De tijd komt, en nadert reeds, dat algemeen en door ieder zal ingezien, erkend en met blijdschap beleden worden, dat zóó en niet anders de Gereformeerde Doopsbeschouwing is.

Dr A. KUYPER,
„De Heraut“, No. 888, 14 Jan. 1894.

§ 4. In de Christelijke literatuur der oudheid worden eveneens vele uitspraken over Melchizedek gevonden, die niet passen bij de opvatting dat hij een gewoon historisch persoon is. Vooral in de boeken der ketteren uit de eerste eeuwen van het Christendom.

Theodotus de Wisselaar (plm. 200 na Chr.) monarchiaan als zijn leermeester Theodotus de Lederbeider, hield Melchizedek voor een goddelijke kracht, die hooger stond dan Christus. Melchizedek toch was Christus' voorbeeld en Deze diens afbeelding.⁴⁾

De geleerde asceet Hierakas, die zich voor zijn geschriften van het Koptisch bediende, (plm. 300 na Chr.) en wiens ketterijen Epiphanius in zijn „Artenijakst“ (Panarion, gecit. Haer.) niet vergeten heeft, zag in Melchizedek een verschijning van den Heiligen Geest.⁵⁾

Marcus Eremita (plm. 430 na Chr.) bestrijdt in zijn „In Melchisedec“ een ketterij, die aangaande Melchizedek leerde, dat hij een theophanie was van den niet-vleesch geworden Logos en dus goddelijk van natuur en de Zoon Gods.

In de Gnostiek vervult Melchizedek de rol van „Paralempor“ van het licht en is daardoor een belangrijke schakel in de verlossing uit de duisternis van de materie.

Doch ook vele orthodoxe kerkvaders stellen zich Melchizedek niet voor als gewoon mensch. In de vierde eeuw wordt zoowel in het Oosten (bijv. door Hieronymus) als in het Westen (bijv. door Ambrosius)⁶⁾ in Melchizedek een verschijning gezien van den Christus. In zijn Tractaat over Psalm 109⁷⁾ heeft Hieronymus zelfs verklaard dat dit door alle „ecclesiastici“, waarmede hij de orthodoxe kerkelijke schrijvers bedoelt, is gezegd, aangezien Melchizedek „zonder vader“ (naar het vleesch) en „zonder moeder“ (als God) aangeduid wordt. De neiging tot allegorie is hier weer merkbaar. Onder invloed van de door wetenschappelijke exege uitmuntende Antiocheense school heeft Johannes Chrysostomus zich hietegen verzet.⁸⁾ Waarom, zoo vraagt hij, is vleeschwording van den Zoon noodig, als de Heilige Geest reeds mensch is geworden? Al zou, zoo zegt hij, Melchizedek een hemelsch wezen zijn, dan moest hij toch nog aan Christus onderdanig zijn!⁹⁾

§ 5. Afzonderlijke vermelding verdient de tot heden in de R.-Katholieke kerk doorlopende lijn der sacramentele verklaring der Melchizedek-figuur. Clemens Alexandrinus zeide al, dat

4) c.f. Hippolytus. Refutatio omn. Haer. 7, 36.

5) Hier. 67.

6) Volgens G. Bardy, Melchisedech dans la Tradition Patristique, in Revue Biblique, XXXVI, 1927, pag. 25.

7) De Psalm, dien wij kennen als den 110den, is in de LXX de 109de.

8) Homilia de Melchisedec 3; in P. G. (het groote werk van Migne: Patrologia Graeca) LVI, 260.

9) Volgens G. Wuttke, Melchisedech der Priesterkoning von Salem (Beihfte zur Zeitschr. für die Neutestl. Wiss. 5, 1927), pag. 56.

1) A. Noordzij in Korte Verklaring m. nieuwe Vert.

brood en wijn geheiligde spijs en drank zijn en afbeelding der eucharistie.¹⁰⁾ Cyprianus drukt zich sterker uit. Christus en Melchizedek vergeleekend zegt hij, dat de eerste in hooger zin Priester des Allerhoogsten is: het brood en de wijn, dien Hij offerde, waren zijn lichaam en bloed.¹¹⁾ De kerkelijke traditie bij Rome heeft op dit spoor in „het offer” van Melchizedek een voorafbeelding gezien van het offer van Jezus. Alzo wordt Melchizedek dan ook genoemd in den Canon Missae, waarin gebeden wordt, dat God zich verwaardige het misoffer aan te nemen, gelijk Hij aangenomen heeft het offer van Abel en van Abraham en helgeen zijn summus Sacerdos Melchizedek obtulit.¹²⁾ Intusschen stemt Heinisch toe, dat deze herinnering aan het „offer” van Melchizedek, hoewel niet zonder grond gegeven, toch niet stringent uit den tekst in Gen. 14 is te bewijzen.¹³⁾

In de religieuze kunst komen volgens deze opvatting dan ook afbeeldingen van Melchizedek voor gezamenlijk met afbeeldingen van Abel's offerande en Izak's offering, bijv. het mozaïek in de S. Apollinare in Classe fuori, een groote basiliek te Ravenna, in de zesde eeuw gebouwd en in het begin dezer eeuw blootgelegd.¹⁴⁾

§ 6. Veel willekeuriger nog werd met de figuur van Melchizedek gehandeld in allerlei oude legenden. We vinden ze in fantastische werken, die de geheele geschiedenis, soms van de schepping af aan, op romantische wijze vertellen willen.

Tot deze eigenaardige literatuursoort behooren in de eerste plaats de z.g. Adamsboeken. Dit zijn vrij omvangrijke werken, van Christelijke redactie, wier inhoud echter wel uit Joodsche bron afkomstig zal zijn. Ze zijn er in verschillende talen.¹⁵⁾ Twee ervan vertoonen groote overeenkomst: het Ethiopische Adamsboek, dat A. Dillmann uitgegeven heeft onder den titel: *Der Kampf des Adam und der Eva, den sie durchzukämpfen hatten nach ihrer Vertreibung aus dem Garten und während ihres Aufenthalts in der Schatzhöhle nach den Befehl des Herrn, ihrer Schöpfer und Erhaltens*¹⁶⁾; en het Syrische, dat in de Bibliotheek van het Vaticaan voorkomt onder de aanduiding: *Spelunca thesaurorum*. Dit is door Bezold eerst vertaald, later ook in het Syrisch uitgegeven met een Arabische vertaling, beide onder den titel: *Die Schatzhöhle*, resp. 1883 en 1888.

In deze boeken lezen we dat Melchizedek wachtter is bij het lijk (graf) van Adam.

Het lijk van Adam bevond zich aanvankelijk in de genoemde Spelonk der Schatten, de plaats die God aan Adam en Eva had toegewezen na hun verdrijving uit het Paradijs. Bij zijn dood had Adam den Zondvloed voorspeld en zijn zoon Seth opgedragen zijn lichaam met specerijen te verzorgen en in de spelonk te bewaren tot na den vloed. Slechts acht mensen zouden aan den vloed ontkomen. De oudste van deze acht moest zijn kinderen bevelen het lichaam van Adam te begraven.

Seth verzorgde het doode lichaam zijns vaders en bewaakte het tot zijn dood. Daarna vervulden de latere stamvaders dezen dienst. Als Methusalach sterft, is Noach al bezig met den arkbouw. Voor zijn dood gaf gene bevel het doode lichaam van Adam mede te nemen in de ark. Na den vloed moet Noach voortzetting geven aan Sem, om, met zijn „zoon” Melchizedek, Adams lijk te begraven. Ter plaatse waar dit geschiedt, moet dan Melchizedek den cultus waarnemen, tot in eeuwigheid! Want vanuit die plaats zal God de verlossing beschikken!

Noach deed alzoo.

Na zijn dood verschijnt Michaël aan Melchizedeks vader Kenan¹⁷⁾ om Melchizedek voor deze gewichtige taak op te eischen. Daarna verschijnt hij aan den toen vijftienjarige Melchizedek zelf en aan diens overgrootvader Sem om hun te gelasten zich toe te rusten voor de reis; ze moeten brood en wijn meenemen. Ze halen plechtig het lichaam van Adam uit de ark. Dan hooren ze een stem uit den hemel, die tot Melchizedek zeide: Ik ben het, die U tot Priester maak. Gij zijt mijn rechtvaardige Priester en waardig het lichaam van Adam te dragen.

Als ze op de bestemde plaats zijn aangekomen, hooren ze wederom een stem, nu uit de kist, waarin ze het lichaam van Adam vervoeren, zeggende: in dit land zal het Woord Gods nederdalen en lijden en, boven de plaats, waar mijn lichaam ligt, gekruisigd worden, zoodat het mijn schedel met zijn bloed bevochtigen zal. Daarop kwam de kist vanzelf van den ezel af. De rols, waarop hij

kwam te staan spleet in tweeën en maakte zoo een plaats ervoor. Toen offerde Melchizedek het brood en den wijn, die ze bij zich hadden, en op bevel Gods aten ze zelf ook van het offer, dat ze brachten.

Daarhierna de begrafenis van Adam's lichaam volbracht was, ging Sem terug, maar Melchizedek bleef achter bij het graf van Adam, om God te dienen en te vereeren, ten allen tijde. De engel spijsde hem, tot Abrahams tijd toe.

Zoo was Melchizedek Priester en droeg een vurig kleed en een vurigen gordel.

Tot deze legendarische geschiedbeschrijving kan ook gerekend worden de z.g. Paasch kroniek, die eveneens zijn verhaal begint bij de schepping. Het breekt af bij het jaar 627. In dit verhaal wordt Melchizedek voorgesteld als een balling, gelijk Abraham. Hij is echter uit het geslacht van Cham. In dit geschrift wordt verband gelegd tusschen het verhaalde in Gen. 14 en de woorden van Christus, dat Abraham Zijnen dag gezien heeft. (Joh. 8:56.) Abraham heeft n.l. den dag van Christus gezien, toen hij Melchizedek ontmoette.

§ 7. Er zijn voor de exegese gelukkig betere tijden aangebroken dan waarvan het meerendeel van het bovenvermelde blijk geeft. Omstreeks de tiende eeuw doet zich bij het Spaansche Jodendom een gunstige invloed gelden van de zijde der Arabische wetenschap. Joodsche geleerden geven de willekeur van de „derasj”, (midrasjeerende exegese) prijs voor een meer grammaticaal-historische exegese.¹⁸⁾ Een hunner, Rasji, heeft ook op de Christelijke geleerden invloed gehad, voornamelijk op Nicolaas van Lyra. Deze gaf in zijn Postillae perpeluæ een doorlopende Bijbelverklaring, waarin hij uitgaat van de woordelijke betekenis van den tekst. Hieruit heeft Luther weer geput.¹⁹⁾

We zijn hierna aangeland in den tijd, waarin ook het Humanisme zich doet gelden. Hieruit ontsproot een kritische geest, die den boventoon kreeg boven de exegese der Reformatie en een tijdlang tot alleenheerschappij kwam.

De wisselingen van het lot, die ten gevolge hiervan de figuur van Melchizedek in de geschiedenis der exegese troffen, brengen ons tot een ander punt: de historiciteit van Melchizedek.²⁰⁾

Alvorens dit punt in bespreking te nemen willen we echter opmerken, dat ontkenning van de historiciteit van Melchizedek nog niet altijd een loslaten van allegoriseerende methoden betreffende hetgeen van hem vermeld wordt, medebrengt. Een zeer recent voorbeeld hiervan is het geschrift van Hellbardt²¹⁾, waarin een negatief-critische beschouwing wordt voorgedragen, niets beter dan die van Nöldeke en Holzinger (cf. beneden §§ 9 en 10): Gen. 14 zou een midrasj zijn! (p. 56). Toch wil Hellbardt dit hoofdstuk verstaan als een getuigenis der openbaring in Jezus Christus. Dat is zijn theologische beschouwing van dit hoofdstuk, waarbij hij niet uitgaat „van de geschiedenis, die achter de in Genesis 14 beschreven gebeurtenissen ligt en er misschien nog in doorschemert”, maar van dezen midrasj zelf en de daarin voorgestelde gebeurtenissen. Zoo worden historische personen en feiten eerst uit het Oude Testament verwijderd en er dan weer in teruggebracht als ideeën en symbolen. Zoo vertegenwoordigt Lot bijv. het Jodendom, dat geen historisch maar een theologisch begrip is, (pag. 94) of anders gezegd, den Farizeër. Op deze wijze wordt ons dan in dit hoofdstuk prae-existentie in theologischen zin openbaar. Salem is niet het aardsche, maar het prae-existente Jeruzalem (pag. 120). De koning van dit prae-existente Jeruzalem is Christus zelf. Dat immers deze Melchizedek, elders in deze beschouwing weer als mensch opgevat, een Jebusitische koning zou zijn, is volgens Hellbardt niet wel aan te nemen. Abraham's overwinning geschiedde dan ook in de kracht van dezen koning. Daarop wijzen het brood en de wijn, door Melchizedek voorgezet. De patres hebben daarin terecht een teken van het sacrament gezien (pag. 125).

Op deze wijze wordt op kritisch standpunt gepoogd toch het Evangelie in het Oude Testament te leggen.

19) „Si Lyra non lyrasset, Lutherus non saltasset” (17).

20) Voor de in dit hoofdstuk aangestipte stof zie men uitgebreider: Dr F. J. Jérôme, *Das geschichtliche Melchizedek-Bild und seine Bedeutung im Hebräerbrieft, Strassburg 1917* (met zeer breede literatuuropgaven).

21) Hans Hellbardt, *Das Alte Testament und das Evangelium: Melchizedek (Präexistenz und Offenbarung)*, Chr. Kaiser Verlag, München 1938.

UIT DE SCHRIFT

Ijdele Godsdienst.

„Indien iemand onder u denkt, dat hij godsdienstig is en hij zijn tong niet in toom houdt, maar zijn hart verleidt, dezès godsdienst is ijdel.” Jacobus 1:26.

Dit woord is scherp, vlijmscherp.

Het besluit in zich een „kenmerk”-prediking, die naar ik vrees niet bijster past bij wat sommigen daarvan zich voorstellen en verwachten. Misschien

noemen ze dit kenmerk wel heel „oppervlakkig”. Zij hebben veel „zwaardere”, die geestelijke en minatoren.

Zwaardere?

Ach, arme!

Dit is zwaar.

Omdat het zoo door en door nuchter is. Zo zakelijk. Zoo concreet. Zoo zintuiglijk-waarnembaar. En ook, omdat het iedereen raakt.

Het raakt ons allen. Want, wie is er onder ons, die niet denkt, dat hij godsdienstig is?

„Best”, zegt Jacobus. „Best. Laten we eens zien. Wie zegt, dat hij het is, en houdt zijn tong niet in toom, diens godsdienst is ijdel.”

‘t Is duidelijk, dat Jacobus op dezelfde lijn oswel andere kenmerken had kunnen noemen. Ongewild twijfeld koos hij dit in verband met toestand onder zijn eerste lezers. In hoofdstuk drie blijft tenminste wel heel duidelijk, dat de „twaalf stammen in de verstrooiing” (1:1) nog al moeite hadden met het negende gebod. De zonden der tong waren op hun akker een hardnekkig, kwaadaardig onkruid.

Daarom kunnen wij dit kenmerk completeren met tal van andere, aan elk der andere geboden van 's Heeren wel ontleend.

Intusschen is dit — helaas! — niet noodig. Het kenmerk, door Jacobus pastoraal-tactisch als voorbeeld gekozen heeft zijn snede stellig ook voor ons niet verloren, zoo waarlijk ook nu het niet in toom houden der tong onder Christenmenschen veel dikwijls voorkomt en veel te weinig als zonde wordt beleden en bestreden.

Ach, men meent dan godsdienstig te zijn.

Men houdt zichzelf voor een dader des Woords. Dat Woord heeft ook wel hun oor. Ze luisteren ernaar. Ze loopen het soms na daar, waar het naar hun smaak het beste wordt gebracht. Ofgaan ze het Woord niet haastig voorbij. Ze nemen het mee. Ze spreken erover. Maar juist daardoor struikelen ze jammerlijk. Heel dikwijls behooren zij immers tot hen, die gaarne „meester, rabbi, leeraar” willen zijn. (3:1). Ze weten het veel beter dan anderen; ze zijn wel snel om te hooren, maar niet traag om te spreken. Ze hebben dadelijk hun oordeel klaar en het brandt op hun tong en de houden ze niet in toom.

Ze oefenen veel critiek op anderen. Maar vergeten de critiek op de hoogste, meest geestelijke actie van hun mensch-zijn, hun spreken. Daar in laten ze zich maar gaan. Daar „doen” ze maar mee en daarin komt dan wel openbaar, méér dan ze zelf bevroeden, dat daar van binnen niet alle vuilheid en overvloed van boosheid werd afgelegd. Dies blijkt hun godsdienst ijdel.

Want ach, die lippen!

Ach, die fel-gesproken, die bitter-gescreven woorden.

Ze verraden wat in den mensch is.

Ach, „die ijdele lippen, die maar toe praten. Die bedriegelijke lippen, die den broeder in zijn gezicht prijzen, maar achter den rug al maken. Die vleierende lippen, die kunnen spreken met zulke lieve, zoete, vrome, gezalfde woorden en toch druipen van venijn. Die onbedachtzame lippen zonder wacht, die babbelen raale als de klepper van den vogelverschrikker bij elzuchtje van den wind. Die lasterende lippen die gretig het kwaad gerucht doorgeven aan wie het maar hooren wil”.

Ze maken den godsdienst ijdel, leeg, voos.

Wie geen geheiligde zelfkeur oefent over zijn woorden, zijn tong niet in toom houdt, zijn geest in het spreken niet breidelt door de kracht der Heiligen Geestes — wie niet te zwijgen weet, die geen ernst maakt met zijn woorden — wie niet geestelijk zichzelf keurt in zijn praten en spreken en schrijven over anderen en met anderen, zich over God en over was Godes is, en dan toch met godsdienstig te zijn, die verleidt zijn hart. Hij bedriegt zichzelf.

Hij geeft zich prooi aan 't jammerlijkste zelfbedrog.

Zijn godsdienst is ijdel.

En zijn verwachting, leügen! VAN HERKSEN

E.

KERKELUK LEVEN

Ten besluite. (II)

Zoo verwerpen wij dus alle onderscheidingen, beginnen bij Witsius, en te eindigen bij Dr Thijs, die op zichzelf prijselijke poging om de Schriftgegeven in een sluitend betoog te verwerken, doen uitloopen in onttrachting van het verbond. Witsius onttrachtte het door de dreigementen in het genadeverbond toe te schrijven aan de wet; feitelijk hadden ze z.i. met de wet alleen te maken, en niet met het verbond. In de grond der zaak komt deze opvatting voort uit de moten, die men had met betrekking tot de bepaling van de plaats, die aan de wet toekwam; en kwam ze niet op een uiteenrukken van de twee deelen van het verbond: belofte en eisch. Maar in alle verbonden zijn deze twee niettemin begrepen. En Dr Thijs — hoewel in ander opzicht natuurlijk uitnemend prediker —

schrijver ook e toch ook, zijns uitwendig lie ditmaal aan

Laat ons dan waarop we in tuschen zin spraken van het verze uitteraard ook voorgestelde alle onderscheidingen betrefte, onderscheiden uitvoering en Dat wil zeggen en handha mogelijkheids anders toeges ons blijkt toeges het begin. Ze volg. Die drel deze, men ver de boeman zij verschrikt, ma dag wijkt voel gelie. Neen, verbonds. En in aanbod. Het twee elkaar a als gemaakte wat wilt ge a de, van den n op de partij hand des Al Hij is het dus sche verbonds handhaven v delijkheid wor deel: verbond verantwoord ernstig is. E Alle onschuld snijding van met een ingel En een verhi naar de hel t als het geze aangenomen.

Men kan da aanbod doet, vergezeld var wordt, verhar stelt op gron door het gelo bod laten op lofte trouw ziet immers door de aanv volharding; l geven van v doende genac

Maar aan dat het verbe voorbaat uit Testament. M het verbond pleuris is den; niet wij overwegingen het dileuris lieven aan d ware preekm Schrift zegt. Zijn christen door de lev onderwezen l trouw, verge van het verbi vermaan doo toelating van cursus” (het dende hand, niet stelen, a niet met de hangt aan C verbondsproe En als de en daardoor

Het Hand

Een artikel deed mij ge groote ingen verschijning hooggeachte Niet alleen. parallel ble behoort tot e ze hem om om de and candidaates voorzover l de goedkeur reeds jaren taten van vereischte e me natu examina w natuurlijk k

10) Strom. IV, 25.

11) In zijn Brieven, LXIII.

12) Liturg. Texte II, Lietzmann, p. 17 (Kleine Texte 19).

13) P. Heinisch, *Abrahams Sieg über die Könige des Ostens und seine Begegnung mit Melchisedek*, Studia Cath. 2e Jaarg. 1926.

14) Afbeelding in „Lexicon für Theologie und Kirche, zweiter Aufl. 1935, s.v. Melchisedek.

15) E. Schurer, *Gesch. des Jüd. Volkes III*, pag. 395.

16) A. Dillmann, *Das christliche Adamsbuch des Morgenlandes*, In: *Jahrbücher der Bibl. Wiss.* IV, 1851—52. Hij dateert het plm. 500.

17) Volgens de LXX is deze Kenan een kleinzoon van Sem.

18) c.f. W. J. de Wilde, *De Messiaansche opvattingen der Middeleeuwsche exegeten Rasji enz.* Proefschr. 1929, p. 4 etc.